

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. n. kedden, csütörtökön és szombaton délel.

Ara évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorát elsőször 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek. A „nyilvántartási” cikkek sora után 25 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzandók.

KIADÓ-HIVATAL:

Középuteza, STEIN J. könyvkereskedése.

Közeleti reformok.

III.

Mióta a tűzkármentő társulatok hazánkban is általánosan elterjedtek, nemcsak, sőt hazai ebbeli intézeteink napról napra ürvendesebb sikerrel működnek, azóta az értelmes józan gondolkodású gazdát kevésbé aggasztja fáradsággal szerzett javainak megtartási gondolja, a még mindig napirenden levő gyújtogatások véres következményeitől; s ha mégis vannak a műveltebbek közül is olyanok, kik vagy alaptalan bizalmatlanság, vagy kárhóztos fukarságból elhanyagolják javaik megmentését eszközölni, az ilyenek előfordulható szerencsétlenség esetében hasonló az öngyilkoshoz, ki minden józan elméjű ember előtt szánandólag megvetendő.

Azonban, ha oly egyének, kik műveltségük alapján folyóiratok- s más értesítésekből az illetén közhasznú intézetek jótékonyaságáról maguknak elegendő bizonyosságot és meggyőződést meríthetnek is; hány közép és jó módú becsületes falusi gazda van, kik képzettség hiányában önmaguktól nem jöhetnek minden jó és igazság megismerésére. Vajmi sokszor lesznek e miatt ők a szerencsétlenségek és nyomor áldozatai, míg egy jó órában történt figyelmeztetés s felszólítás által megmentethetnek vala.

Valójában nagy baj az, hogy nálunk a népszerűség és művelődés még oly kezdőleges fokon áll, s kétszeres baj, hogy ily állapot mellett is még sok helyen kevés figyelmet fordítanak az előjáróknak műveltsége aránya szerinti megválasztására, midőn az előbbirt köz bajban is éppen ők lehetnének, sőt kell hogy legyenek a kisegítők és mentők.

Ugy kell képzelnünk egy helységi előjárót, illetőleg bírót, mintegy családtyát, kinek az egész családra, az az a község általános jóllétére kell hogy gondja legyen.

Semmiféle tisztviselőnek nincs az a tág körül szép hivatása, melylyel a népre nézt áldást hozóbb lehetne, mint egy falusi bírót. Ő feje levén a községnek, ha becsületes, ügybuzgó s hivatását felfogni képes, minden jönnek és üdvösnek kezdője lehet; ügyessége s kivívott tekintélyétől függ a szétszort erőket minden nemre és jóra összpontosítani, s ezáltal az általános emberiség jóllétére is jótékonyan hatni és működni.

A mely községben a bíró hivatása ma gasztossággá így felfogni s megérteni képes, ott bizonyára jóllét- és haladásnak kell következni, miért is bátran állíthatni, hogy valamely községnek állapota olyan, mint bírójára.

Mintthogy tehát sokan vannak egy községben, kik helyzetük- és körülményeiknél fogva nem tudhatják, s meg sem ismerhetik a biztosítási intézetek jótékonyaságát, e tárgyban is a helyi bíró az évnek egy vagy több részeiben nyilvános helyen és közgyűléseken szólítsa és serkentse őket a tömeges biztosításra, elég biztató példával szolgálhat nekik a biztosítottak már ismert és tudva levő kártalanítása, valamint a folytonos gyújtogatások félelmes pusztítása. Ha ily ügybuzgó eljárás után sikerül a tömeges biztosítás, ennek még azon üdvös eredménye lenne, hogy a gyújtogatók meghunyászkodnának, mert tudjuk azt, hogy aljas boszu érdek az, mi a gyújtogatót gonosz tette végrehajtásában vezérli, mely boszu terv a biztosítás által bizonyára meg-hiusztatik.

Azt ugy hiszem felesleges is mondani, hogy minden előnyök mellett még honpolgári kötelességünk e részben leginkább hazai intézeteinket pártolnunk, melyeknek ügyünkse-

gei az ország népessége irányában majd mindentűt küzdelemben, levén ebbeli igényeinket gyorsan és észszerűen kielégítik.

Községi életünk ezen ágánál figyelmünket el nem kerülheti az oltás körüli szokásos rendetlenség, melyből önkint következik, hogy a tűzoltás körüli rend behozatala kívánatos, sőt szükséges.

Akár hányszor volt alkalom tapasztalhatni, hogy a kiűtött tűz helyére tödült tömeg a rendetlenség miatt, mert az elsőbbség vagy üres kézzel, vagy éppen oly eszközökkel jelennek meg, melyeket akkor mindjárt célszerűen alkalmazni nem lehetett, a pusztító elem elfojtása s tovább harapodásának megakadályozására majd semmit sem tehettek. Hátha némely esetben a gonosz indulatu részvételiséget vesszük számba, melylyel mint közelebből is egy községben megtörtént, a kárürvendő és rossz akaratú egyének semmi segítségét sem nyújtottak a tűz eloltása s a takarmány megmentésében?

És végül mi okozza ily esetekben a legnagyobb rosszat a zavarban szokásos halászást, illetőleg rablást? a miáltal sokszoros több kár okoztatik, mint a mennyit e tüzelem tett volna? ha nem a tűzoltás körüli hiányzó rend és felügyelet?

Ezen általános rosznak megakadályozása és elhárításaért szükséges a tűzoltás körüli eljárást rendező községi szabályokat alkotni, vagy a meglevőket életbe léptetni, s azokat szigorú pontossággal megtartatni. Azért:

1) mindenképp felett jó, ha minden község tehetsége szerint egy vagy több, kisebb vagy nagyobb keményszerkezetű vízipuskát szerez magának, valamint a szarvazatok lehozására alkalmas vaskankókat, melyek a helység területére szerint egy vagy több alkalmas helyen s jó felügyelet alá helyeztessenek.

2) Az egész helység felosztandó tűzoltó tizekre, minden tiznek legyen egy felügyelője, s minden egynek legyen meghatározva minemű oltó eszközzel jelenjen meg a tűzoltásnál. A felügyelő saját tizét vezeti, s a ki-maradottakat feljegyzi.

3) A nagyobb tűzoltó szerekre nézt, ott, a hol ilyenek vannak, meghatározatuk, hogy havankint vagy negyedévenkénti változtatással, melyik tizbeliek tartozzanak azokat a helyszínére szállítani, s ott kezelni

4) A helység hitesei közül a legeszeleysebb a tűzoltó biztosítási hivatalt is teljesíti; ennek kötelessége a megjelenő tizeket számbavenni; az elmaradottakat szigorúan büntetni, s ezen büntetés díjakat a szegények javára a község kasszába beszedtetni. Ezen biztos határozza és rendeli meg, hogy a tűz elnyomása után hány és melyik tizbeliek maradjanak ott a parázs oltására és éjji vigyázatra.

5) Ezen biztos a tizes felügyelővel együtt végzi a policziai tisztet is; az az felügyeletet, hogy az utazára kihordott portékák minden gonosz embertől megőriztessenek, s szükség esetében azokat kéznél levő már addig kirendelt szekerek által biztos helyre szállíthatatja.

A tűzoltás ily alakbani szervezésének, meg levén határozza a foglalatosság, azon lélek-tani előnye is van, hogy az ember lélekjelenlétét nem vesztí el, a mi a rendetlen lőtásfutás- és rémtüésben történni szokott leginkább, és így ép észszel és teljes erővel működendik felebarátja megmentésén. *)

Baroti.

*) Tiszelt íróársunk igen illetékes téren serkent a közszellemet, mert valóban ideje már, hogy magok a községek ébredzenek, s minűn most a hivatalos kör kevesebb összefüggésben áll a községi élettel, nem levén az a népválasztásának kifolyása, még sürgetőbbé vált, hogy a községek magokról gondoskodjanak, s az

Berlin, nov. 10.

Magyar egyet, magyar irodalom külföldön.

1846 ban a berlini magyar iparosok és tanulók oly egyetlet alapítottak, melynek célja részint átutazó, részint itt tartzkodó hazánkfiat szűkség esetében utasítani, és az elnyomorodott szegényeket pénzzel is segíteni. Azóta ezen egyetlet mindig, még az 1848-i zavargások alatt is fenállott. Az itt lakó vagy ideiglenesen mulató hazafiak fillérekkel örömmel járultak a nemes cél előmozdítására. Ezen kis magyar egyetlet még ma is fennáll; tagjai minden hét első napján összegyűlve megemlékeznek az elhagyott, de azért szerzett hazáról, magyar lapokat olvasnak, s mint egy 350-re menő könyvgyűjteményükből magyar könyveket vesznek ki.

A tagok száma 45-re megy, minden tag beiratáskor 5 havanként 21 1/2 porosz garast köteles a fenemlített célokra fizetni.

Az egyetemi könyvtárban van még egy magyar album és könyvgyűjtemény. Kezdetét 1846 körül vette, egyetemi hallgatók által kezeltetett, s az Albuma G. J. enyedi tanár ur által tett utasítások ma is becses katalanul szolgálnak az újonnan érkezett magyar tanulóknak.

Egy lípesei szép irodalmi lap közelebből bosszu, hatalmas cikkek közölt a magyar irodalomról, melyben nemcsak egyes művek, hanem röviden az egész irodalom kezdettől fogva korunkig tárgyalatik. Lelkes elismeréssel ír különösen Vörösmarti, Petőfi- és Arany Jánosról. E cikkek egy híres német kritikus G. G. G. hallatából eredtek.

A nov. 9-diki berlini „Illustrirte Zeitung” Vámbéri arcképét és életrajzát közölve, először nagyon haragos az angolokra, hogy „miért becsülik oly nagyra azt a magyart”, de végül maga is kénytelen magasztalni a hazafi érdemeit.

Körösi Ferencz.

Gazdasági egyesület

választmányi gyűlés november 7-én gróf Mikó Imre ő nagyméltósága elnökölte alatt; főbb tárgyai:

1) A titkár jelenté, hogy Korbuly Gergely, mint alapító tag 100 frtot fizetett be urbíri papírban.

2) A fels. kir. főkörmányszék, a gazdasági egyetlet felterjesztésére, a földadó ideiglenes nyilvántartása iránti körrendelet és oktatásból egyetletünknek egy példányt küld meg, melyből kitetszik, hogy a kir. főkörmányszék minő intézkedést tétetett a birtok állapot nyilvántartása kezelése iránt, s hogy ennek alkalmas kihirdetését a közigazgatási hatóságoknak egyttal szoros kötelességekké tette.

Köszönettel tudásul vétetik.

3) Felolvastatik a fels. kir. főkörmányszéknek, egyetletünk nagyméltósága elnökéhez a honi selymentenyésztés ügyében küldött hivatalos átirata, melyben ő nmlgt megkéri, hogy a selymentenyésztés érdekében kezdettől fogva eddigi kifejlődéseig történt lépésekről, jelenleg minő helyeken, s mennyiben haladásról részletes kimutatást, s a további kifejlésztésre nézve tervet készíttessen, melyeknek alapján, a kir. főkörmányszék a cél elérésére sikeres lépéseket tétethessen, s legfőbb helyen a szükséges segélyezést kieszközölhesse.

4) Ezzel kapcsolatban felolvastatik a kir. főkörmányszéknek, a selymentenyésztés ügyében, ugyancsak elnök ő nméltóságához intézett azon átirata, melyben felhozatik: hogy Thierry Vilmos a selymentenyésztésnek e hazában is előmozdítása érdekében több ismeret és tapasztalat gyűjtése tekintetéből kül országba tervezett utazása költségeinek fedezésére 1000 frt segélypénzt adatni kér; továbbá, minűn a főkörmányszék a gazdasági egyetlet megtalálására a selymentenyésztés előmozdítása céljára több helyeken földet eszközölt ki eperfa-oskolák beállítására; de a melyekben mi munka mozdítottatott elő, s a terv miként céloztatik elérni? felvilágosítva nincs; vég-

egyení jóllétet, mely leginkább a községi élet fejlesztésében határozódik, kellőleg gyarapítani törekedjenek. E cikkek t. írójától ezen irányban minél több hasonló elmélkedést várunk.

Szerk.

re minűn a főkörmányszék közvetlen feliratára ő Felsége a kérdésben forgó célra az állam-segély nyerést csak 1866-ra méltóztatott kiltatásba helyezettetni, s mindezek iránt a gazdasági egyetlet irányadó intézkedéseiből lehetne több meggyőződést szerezni, ő nmlga felkératik, hogy a mellékelt kérvényben elősorolt utazási tervet és körülményeket a fennebbiekkal összemérve, méltóztatassék becses véleményét nyilváníttani arról, hogy a gazdasági egyetlet, vagy a hon érdekében szükséges-e a fenforgó költséges utazás? s mindenesetre mennyiben segédelmehetné kérelmet a gazdasági egyetlet uti költséggel?

Mindkét átirat, az adandó részletes felvilágosítás és terv minél előbbi elkészítése végett átadatik a selymészeti szakosztálynak.

5) Marosvásárhelyi főbíró Fekete József a magyar orvosok és természet vizsgálók, Marosvásárhely városában tartott X-dik gyűlésének emlékjegyét küldvén meg az egyetlet számára;

a gyűlés köszönettel fogadja.

Alemlők Tisza László, mint az egyetlet által a magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlésére kinevezett küldöttség vezetője, előlegesen jelenti, hogy ez alkalommal, a vásárhelyi kiállításán egy jelesen összeállított faeke volt kiállítva, melyről a gazdasági szakosztály azt határozta, hogy az egyetletnek adassék át megismerés s megismertetés végett, a mi elfogadtatván, az átszállítást a város magára vállalta.

Ez iránt a nemes városi tanácshoz kérdés intéztetik,

6) A titkár jelentése szerint az egyetlet kertjében az oltványok létszáma 12,300, a melyből jelenleg kiadható 84 alma, 65 körte, 6 szilva, 14 őszi barack fajban mintegy 5600 darab.

Nagy János, titkár.

Figyelmeztetés. A lapok tele vannak panaszszal, hogy közintézeteink közül több a részvény és kamatok be nem fizetése miatt rendes működésében akadályozva van; az erdélyi gazdasági egyetlet sem dicsekedhetik szerencsésebb helyzetével és állapottal, minél fogva a növekedő baj elhárítása végett a közgyűlés el is határozta, hogy a több ezerre gyűlt hátraleköt más hason helyezett intézetek példája szerint per utján szedi fel. Mint-hogy azonban az egyetlet tagjai közül sokan lehetnek s vannak is, kik nem tudják miért s mennyivel tartoznak, helyesnek látnak, hogy e kellemetlen eljárás kezdetét elhalasztjuk akkorra, a mikor az illetők tartozásuk felől értesítettettek. Ennek következtében az egyetlet pénztárnoka közelebből a kimutatást és felhívást a maga részéről szétküldötte. Az igazgató választmányának e szerint nem maradt egyéb teendője hátra, minthogy a közgyűlés határozatát kötelessége szerint teljesedésbe vegye, mit a jövő 1865-ik év kezdetén meg is fog indítani. Mely határozat és megállapodás felől az egyetlet illető tagjait tisztelettel figyelmeztetem.

Az igazgató választmány meghagyásából
Nagy János,
titkár.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET. Gazdászati.

(Gyümölcsészetünk érdekében.)

Hentelke, nov. 10.

Ugy látszik, messze messze lesz még, mikor nálunk az ipar, a kereskedelem fel fog virulni. Addig a földmívelés terére vagyunk egészen szorítva. Pedig, midőn a vasut Kolozsvár felé hozatala előadztatott, itt is igen szerények lehetnek kiltatásaink. Mert terményünk feleslegét s felhízalt marbáinkat hol szállítjuk piacra? Nő de a mit a gondviselés ránk mért, legyen az derű vagy terű, el kell hordoznunk. Gazdászati pályánkon kitar-tolag szorgalommal kell munkálnunk. A mi-velőbb gazdasági elvek szerint korunkban a gyümölcsészetet is fel kell hogy karoljuk. Mert míg egyfelől a szabályosan ültetett és nevelt gyümölcsfák szántóföldjeinket és most kopár oldalainkat díszítve, hazánk regényes bájait fokozzák; másfelől a zamatos gyümölcsök élvezetét, kivált cseléd- s napszamosainknak nyer-

sen és aszalva tápot nyújtanak s jövedelmeznek, miután Beszterezén a külföldtől eltanulva 2500 veder körüli mustot sajátolt alma- és körtéből, melynek vedrét 1 frt o. é. fizették. S nem is lehet panaszkodni, mert a közlekedési pár évtized alatt szép lendületnek indult nálunk a gyümölcsészet. S e tekintetben gazdasági egyetemenek sok érdeme van. A rendezett gyümölcs kiállítások, a felállított s nagy belbecselt rendezett oltvány-iskola, sok hálással voltak a gyümölcsészet mind tagabb, tagabb körben terjedésére, s a külföldi jeles faj gyümölscse megismertetése, meghonosítása. Sok munkásság fejtett ki túl a Királyhágón is. A gyümölcsészettanjancák ter nyitottat nemzeti irodalmunk mezején. A Gőnczi Pál pályadíjt nyert munkája, az orvosudor Encz „Gyümölcsészeti füzetek”, a Kovács József „Kalanuz”-a, melyet, a ki egyetlen fát akar ültetni s azt észszerűen nevelni, nem nélkülözhet; a Górkuti szerkesztése alatti „Magyarország gyümölcsészete színezett rajzokban”, s végül a „Falusi gazda” ismételt közleményei, mind élénk hatással tanuszkodnak, hogy mi az ültetés fáradsámain túl haladtunk, s a folyvásti haladás tőlünk függ sok tekintetben. Igen, mert ha a m. kormány nem gondoskodik mezei rendőrségről s kivált, a havasos határokat kivéve, a kecske tartást el nem tiltja, munkásságunk roppantul van terhese. Addig az eperfaterjesztés se haladhat előre. De hogy a gyümölcsészet iránt a népnél is érdekelt ébresszünk, első kötelesség. Ez által szelidítjük erkölcsüket oda, hogy a mi oltványainkat ne rombolja, s gyümölscseinket ne lopja. S éppen ez egyik célja jelen sorainknak. De mintha látnánk, mennyit tesz a kérdést fel olvasóim közül a lehetőség iránt, és sohajtanak fel a kivétel iránt kétkedően. Pedig az eljárás egyszerű. Először is a nép kertjeit felkeresve, az abban található vadfák ágait oltsuk be nekik a jobb féle nyári gyümölcsökkel. Ezt tegyük a haláron, az erdőn. Ezen fák egy pár év után gyümölcsöt hoznak, s a megkostoló meg van nyerve az ügynek. Ez alatt állítsunk oltvány-iskolákat minden helységben, s képesebb fiatalokat tanítsunk be oltani, fát nevelni, s az általuk oltott oltványokból ajándékozzunk meg őket. Tudnák megnevezni helységet, hol ezen eljárás szép eredményt idézett elő, s ma már több száz oltvány s már termőfák vannak a nép birtokában, s a gyümölcsészet iránt nem csak e helység, de a szomszéd helységek is érdeklődésre keltek. De az oltvány-iskolák körül levén szó, nem tehetem, hogy ne figyelmeztessék a kezdeni akarókat, hogy az erdőről hozott vadonczok a legrosszabb alany oltásra. Ugyanis az ilyenek csak tetemes sérüléssel kiashatók a legnagyobb igyekezet mellett is. És ezen gyökérsérülések miatt befolyhatnának, rothadásba mennek át, s mikorra oltványunknak örömet látnók, fánk megfészesedik s kipusztul. Magot kell vetnünk, mert csak az abból nevelt vadoncz gyönyörű gyökereivel ad oly alanyt, melyen egy századon át él s folyvást termőfá nevelkedhetik. Igaz, hogy a vaczkormag az öt bevont mézga rag miatt ritkán kel ki. Dr. Encz erre nézve valami vegyszert ajánl. De nekünk erre nézve nincs szükségünk, miután erdeink elég vadalmát s vaczkort teremnek, s a magokat nem kell vennünk s messzi földről hozatnunk, mint Dobokamegye tisztje tette a tavasszal. Pest-ről hozatván magokat. Szedessünk vadalmát és vaczkort, ha hogy a sajtkötél nem kapnánk elég montot ezet sajtolásunknál, mert akkor ezt kell elvetni; és hagyjuk megegyedni, s akkor megtörve kis botkával, vessük el kapanyállal spárgára vont kis árkokba egy hüvelyk mélyen, s tapossuk le. Tavasszal minden mag kikel. A szilvát, barackot husostól, cseresznyét, medgyét a megérésnek kell elvetni. A diót, mandulát szinte őszzel földhöz a vesd el. De minthogy ezen napokon, Márton nyarán, kell elvetni a magok nagyobbbrészt, mely egyszerűen a tavasszal kikelt vadonczok, s az iskolából kiültetendő oltványok kiszédesének is ideje, Kovács után figyelmeztetem a kezdő gyümölcsészt, hogy nagy gondot fordítson arra, hogy fáját beonebb ne ültesse, mint volt előbb, mert a bennebb ültetés sokféle betegség s fa kipusztulásnak a szülő oka.

Most kell az oltványokat mező szalma közé köztetni, hogy a nyulak ne rájátsz el, s nagyobb fáinkat egyrészt oltott mész, kétrészes szapultham s kétrészes marhagénból készített vízzel felegyített habarossal bekenni. Ez a vastag kéreg lerágja s az alátott fegytojásokat elpusztítja, s fákuk ép deréka szép kérgével ment sokféle fegy s moha elűdéstől, s termékenysége előmozdittatik.

A másik célja jelen levélírósomnak az, hogy az erdélyi gazdasági egyetel becses figyelmét felhívjam eszűkölni, hogy kertjében kertesze által évenként bár négy-nyolc székegy ifjat taníttasson gyakorlatilag a kerteszetre. Mert valóban közlekedési időkben roppant hiányt szenvedünk kerteszekben. Ezen ifjak pótolnák a napszamosokat is, sőt azt

hiszem, hogy felszólítván akadnának helységek, a kik egy-egy ifju kerteszt növendék Kolozsvárra küldészt s mérsékelt tartást késszek lennének elvállalni. Az ilyen ifjak mint megannyi apostolai lennének, kivált a párisalmak hazájában, a gyümölcsészet terjesztésének. S még volna egy indítványom. Ez év gazdagon termett almát és körtét. Most volna ideje a különböző vidékekről Kolozsvárra almákat s körtéket kéri be, s felmutatni, hogy a minden vidéken más-más neven előforduló gyümölcsnek mi a valódi neve. Hiszen még 14féle ősi eredeti almafajtánkat is, a ponyk és párisiak 3 fajtáját kivéve, oly kevesen ismerik a különböző vidéki elnevezések miatt. S még az is szükséges volna, hogy a „Falusi gazda” a van Mons társulat évi közlönyét figyelemmel kísérve minden újabb vívmányt a gyümölcsészet terén mutasson nekünk fel, sőt hogy Kovács Józsefünk „Kalanuz”-át újabb kiadva, a magvetésen kezdve egészítse ki teljes gyümölcsészeti könyvét, a legújabb belga gyümölcsöket is besorozva. És itt megemlíteném vélem, hogy a ki oltványt akar venni mérsékelt áron, helyes csomagolás mellett, pontos megküldéssel, vegye Kovács Józseftől, kinél minden jeles a legújabb újdonságig található a külföld legkittünb gyümölcsészeivel levő személyes ismeretségénél fogva. Gazdasági egyetünk oltvány-iskoláját, magfát a mult től meganyagarta. De a Kovács József ref. lelkészé semmit se szenvedett. Lakik Bátorcsizbe, hova utolsó posta Kőbükút vasút állomás, vagy Komárom. S végül még annyit: a Sándor ezár és Charneaux izletesse hazánkban, sőt magas helyeken is megtartják kitiűt tulajdonait. A most érő körték közt a legkittünbket.

Vályi Elek.

EPÉSZ, nov. 14.

Jeremiás siralmait juttatok részünkbe. Mondhatjuk egész évi termésünk meghiusult s a legszomorubb jövővel nézünk szembe. Nem termelt annyi, mi a ráfordított költséget megérje, s e felett a terhes adót is fizetnünk kell. A Szamos áradása által okozott kár is Dézs-határán 29,000 pengő forintra becsültetett. Azonban azon búzaföldek, melyeket a víz le nem döntött csak reájok terjedt, a beszübe akkor fel sem vették: holott akkor levén a búza virágzásban, az iszapos víz a búzák szárait megaszalta s a kalász léhán maradt. Most látjuk, hogy azon búzából 3 kalangya 1 vékát ereszt! Holott az aratok napszámát 50 kr-ával, kétszeri pálinkával és négyszeri étellel fizettük. Török-búzáink az egész határon éretlen maradt, s dértől elforrva megrothadt és savanyodott. Még a sertés sem eszi meg. A mely csók éretteknak tetszenek is, csuszajók nyersége miatt rothadásnak indultak. Paszuly, pityóka, lenese, borsó a téres helyeken igen csekély, mondhatni semmi. És ez nem csak Dézsben, de az egész Szamos terén így van. Több helyt a török-búza kasok megbűdösödtek, s szét kellett teríteni vagy elönteni. Adónkat nem fizethetjük, nincs miből pénzt teremtsünk. Városunkban s vidékünkön igazán el lehet mondani: „ordít a világ a pénzért.” Az adóért a katona executio nyakunkon. Igazán nem tudjuk mitévők legyünk. Elhez járul hogy még a jövő aratás reménye is meghiusult; mert a szárazság miatt a búzavetések megkészték. Legtöbben még most vetnek az emberek. Szilvátunk mondhatni nem is volt. A szőlőt egres korában forrázta el a dér; szilvátunk ugyan valami keserű levet, de ez még ezetnek sem lesz jó, a ki iszik belőle, azonnal utánozni kezdi az orosz-lány hangját. És mégis mint a legjobb mustot úgy fináncolták meg. E közleményt író kintálta borával a finánczot, mondta: vigyed, szivesen átadja csak ne finánczolja meg. Nem fogadta el, és keservesen kellett fizetnie. Szóval, az idén gazdaságunk nem hogy jóvelmedmezett volna, de rá kellett fizetni. A népet bizonyos fásultság fogta el. Nem érdekl semmi, azt sem tudja, hogy van valami politikai élet. Az értelmesebb osztály is, kit az esztendő csapásai legérezhetőbben sújtanak, megsemmisült a lapok tires kombinációtól. Falk Miksa sem tud többé felvilágyani, hiában üti a nyeret, hogy értsen a kancza, mert mindez reánk nézve elvesztette hatását. Nyakig vagyunk az iszapban. Azonban, mint néhai Gynjót Sándor bátyánk mondotta volt egy darab szárazkenyeret vágva a reá néző s farkát csóváló kutyának: „ez az egy darab kenyermem van, ezt is nekem adom, edd meg s tüssz s szenvedj mint a fene!” mi is e vidéken hasonló kedélyállapotban vagyunk, mint akkor volt a meghalognult népköltő, Gynjót bátyánk. Az idők mostohaságát nevelik a bázaloldusok szakadatlan kérégetései is, a megszaporodott 5—6 éves utzagyermekek (gaminok), kik éjszakára meztőláz bázunkhoz jönek s dideregve és sirva kérnek szálást, pnteként háljanak. Hazánkban eddig a gaminokat nem ismertük. Ugy látszik azonban minden idő megszűlt a maga népet.

Anyira vagyunk, hogy még ugyevezett becsüllet tartozásainknak is bajosan tudunk megfelelni; például kaszinói részvényeinket is még eddig többen be nem fizethettük, hát még a muzeum stb. részvények. Nem csodálkozom, hogy az irodalom kétségbe van esve, s a lapok előfizetők apadásáról panaszkodnak, mert minden tekintetben szomorú csillagzatok alatt állunk. Azonban a „Kolozsvári Közlöny”-t, „Pesti Napló”-t, „Hon”-t, „Koszoru”-t és a „Fővárosi Lapok”-at kabátunk árán is megtartjuk, ha csakugyan adnak valamit kabátunkért.

Zömlén.

Maros-Ujvár vidékéről, nov. 12.

Nem kedves ugyan, de főleg vidékünkben közt figyelmet érdemlő azon hír, melyet a t. szerkesztőség engedelmével becses lapjában közlendő vagyok; azon esemény, mely tagadól szólnak az alsóbb néposztály legújabbkörü miveltégi haladásáról, egyszersmind egy kis figyelemztetést szolgál, némely községi rendhagyókat, s főleg az éji örködések elhanyagolt állását illetőleg.

Történt ugyan is, (hites egyén elbeszélése nyomán írom) hogy jelen hó 2-dik hetében egyik éjszakán, a Marspart bal magaslatán fekvő Nagylak helységében, a helvét hitvallású lelkész lakának egyik külön osztályába, míg a más osztályban levő családtagok álomban szendertülve valának, jónak láttak holmi különös rablófélek a kertfelől ablakon belopózkodni, s onnan pénzt, zsebsort, a lelkész és neje jobb-jobb javait: fehérneműt, öltönyeit, ágyneműt még a lelkész szipalásnak sem kedvezvén, kirabolni, s az egész házat a legnagyobb merészséggel kitűrti.

Mint a körülményekből kitétnik, a rablók helybeliek, még pedig nem csak kárttevő szándéknak, hanem a lelkész családdal éppen gunyjátékot tűző gyalázatos és megvesztett alakulók lehettek. Mert nem elégedvén meg a házkirablással, míg egyfelől a pap és papné felső öltönyeit a csűrőkerthe vive, s minden üdöngőkkel bepiszkolva, egyik ottlevő szénaboglya mellett, lábál a sárba taposást; másfelől: kalap, mellény s egyébféle öltönyeit a kertelések karóira kifeszítve huzták fel, s egyszersmind — mint egy a vallást is nyugolándók — a hasonlóság beundokított palástát egy másik szénaboglya tetőzetét burkolták be a legaljasabb szemtelenséggel.

Rablásról igen, de az emberiség gyalázatjára, ehhez hasonlóról ritkán lehet hallani.

Ugyanezért, míg ezen merénny, egyfelől a közigazgatás s főleg a helyi eljárárság rovásával az éji örködés elhanyagoltságáról bizonyít; másfelől komolyan hívja fel a járási tisztviselőket a legébrebb és szigorúbb nyomozásra; komolyan szólít fel minden valódi emberbarátot körében és e vidéken figyelemmel vizsgálni, hogy ezen elvetemült gunyos rablók világosságra kerüljen, méltó és példás büntetésüket elvehessék!

Aknai.

KÜLÖNFÉLÉK.

+ Az 50 aranyra pályázott darabok közül a második szám alatt „Esztér” című dráma fog színe kerülni közelebből.

+ Mint halljuk, Fektér a téli saisonra több első rangú színházakhoz kapott meghívást, a többek között a casseli udvari, bremai és norimbergi színházakhoz. Részükről csak örvendünk, hogy ezek között a miénknek adta az elsőseget.

+ Demjén László előfizetést hirdet Petőfi-nek két színyomatot arczképre. Az egyik ifjúkori, másik azon korbeli, midőn Petőfi-nek költészete legmagasabban ragyogott, midőn oly jósszerűleg írta „Egy gondolat bánt engemet: agyban párnák közt halni meg!” midőn oly hön kérte az eget „Őt essem el én, a harc mezején..... s holttestemen át fűjő paripák száguldjanak a kivított diadalra....” A kiknek alkalmuk volt e két kép vázlatát láthatni, meglepő sikerültnék mondják, mire nézve egybebarant elég kezességet nyújt a Barabás Henriette neve, mert ő készíti. Művészünk olyan meglepő sebességgel halad, hogy rövid idő alatt hazai festők között esetével tekintélyes állást foglalhat el.

+ Hogy lapunk vidéki olvasói is némileg előre tájékozhatassák magokat, mikor kerül színpadra egyik vagy másik kedvező darabjuk, jövőre nézve mindig előre közöljük a színházi heti sorozatot. A jövő heti így követezik: vasárnap nov. 20-án „Dunán apó és fia utazása” Offenbachtól; hétfőn nov. 21-kén „Szigetvári vértanúk” Jókai drámája; kedden „Mártha” közönségünk régi kedvenc dalműve; szerdán Sardon „Csapodár”-ja, mely közelebből olyan jól mulattatá a közönséget; csütörtökön nov. 24-kén „Nabucco” opera; pénteken színet; szombaton „Tíz leány és egy férj sem” Offenbach operettje, melyet „Dunánán”-nál minden tekintetben sikerültebb-

nek mondanak. Váradon, mint halljuk, folytonosan nagy közönség előtt ismételték vagy tizszer.

— (Necrolog.) Dindár József, Arany-szék főkiálybírói helyettese, maga és szeretett leánya Iza nevében, szomorú szívvel jelenti a hű nő és szerető anyja gróf Kornis Terézia folyó év és hó 10-én estéli 7 órakor, hosszas sorvadás következtében, történt elhunytát. 50 év tavasza derült az ideváltlre, s a jelen ős hideg keze megrablá családunkat, összetörte a 25 évig tartott női hűség lánczait, s megfagylalá a szerető anyja forró kebelét. Hült porai, a szokott egyházi szertartás után, folyó hó 13-án d. u. 3 órakor fognak a sinfalvi temetőbe örök nyugalomra elhelyeztetni. Sinfalva, nov. 11-kén, 1864.

— Velenczében az „Augs. Allg. Ztg.” jelentése szerint e hó 3-kán a Foscari kaszánya közelében egy vas és onból készült bomba pattant el, melynek darabjai szerte repültek, a nélkül azonban, hogy valakit megsértettek volna. Ugyanazon napon Veronában a legnépesebb utcákon három vasdarabokkal töltött petárdá s két tökéletesen felszerelt Orsinibomba pattant el.

— (Okos szó vidékről a vidékiekhez.) A „Szegeidi Híradó”-ban a „törtéti dohányos” (egy jelenleg vidéken tartózkodó ismertebb fiatal író) következő derék indítványt terjeszti a vidéki olvasó közönség elé. A hosszú téli esték beálltával nagyobb szükségünk van a szellemi táplálékra, mint nyáron, midőn gazda ember ritkán ér rá, hogy olvasson. Ha nyáron egy-két lap elég volt, a téli napokban több is elkelne. „De miből?” „nincs pénz!” volt egyik barátom ellenvetése mindjárt indítványom kezdetén. Kevéssel sok eredményhez jutni, válaszolám én tudós arczczal, ez a gazdaság abje. Itt lakunk négyen, mindnyájan tartunk lapot, csak az a baj, hogy majd mindnyájan egyfelét; ettől el kell térnünk. Van például négy politikai lapunk, mely megérdemli az olvasást. Te tartod a „Naplót”, Kálmán a „Magyar Sajitót”, Béla a „Hirnőköt”, én a „Hon”-t; van ezenkívül két szép irodalmi lapunk, melyet eddig egyikünk se tartott, pedig megérdemlik; azért jövőre előfizet én a „Fővárosi Lapok”-ra, te pedig a „Koszoru”-ra, Béla a „Budapesti Szemlére”, Kálmán pedig a „Gazdasági Lapok”-ra. A lapokat köröztetni fogjuk, és olvasunk kettő helyett nyolczat, a kilenczedik lesz a „Vasárnapi Újság”, melyet magyar ember már csak hálából is, hogy magyar olvasó közönséget teremtet, köteles jártni. Még valamit elfeledtem, vidékünknek is van egy eleven kis lapja, mely nagyobb pártolást érdemelne részükről, kiknek érdekeit képviselni igyekszük, ezt járassuk két példányban. Indítványom ama kis körben el lön fogadva, vajha minden falu értelmisége hozzá csatlakoznék. Ez nemcsak lapirodalmunkra, hanem az eszmék, az olvasásvágy elterjedésére volna nagy előnnyel. Csak egy ember kell minden helységben, s ki eddig lapot nem járatott, s csak kölcsön-olvasáson édelgett, ezentul jártni fog, már csak azért is, hogy a kiserelés által aránylag csekély összegben sok olvasmány birtokába jut.

— A legújabb hírek szerint Schmerling lovag urnak legisleghivebb ellenzéke — mint az angol kifejezés hangzik — következő esatervben állapodott meg: megszavazzák a kivánt budgetet, de az adóreformot megtagadják mind addig, míg a magyar országgyűlést össze nem hívják. És e terv meg is nyerte a két „Presse” sokat jelentő melegekedését.

— (Pest térei, utcái s házai.) Van a belvárosban 9 tér, 48 utca és 664 ház; a Lipótvárosban 6 tér, 29 utca és 411 ház; a Terézvárosban 3 tér, 52 utca és 1421 ház; a Józsefvárosban 4 tér, 61 utca és 1479 ház; a Ferenczvárosban 3 tér, 28 utca és 742 ház. Összesen 25 tér, 218 utca, és 6017 ház.

— Hír szerint Péterfy József ur, ki régebben az orsz. magyar gazd. egyesületnek volt hivatalnok, utóbb Haynald püspök ő exejja, s gróf Kemény Samu ő mlgánál főszálgazgató, s a gazdasági irodalom terén is előnyösen ismeretes, ez érdemes hazánkfia nevezetett ki a keszthelyi gazdasági intézet igazgatójának.

— Az orsz. magyar gazd. egyesület erdészeti szakosztálya mult hó 19-kén ismét megalakult, s az igazg. választmány első örömler értesítvén, általában helyeselte a szakosztály intézkedéseit, s az erdészeti tankönyvekre nézve különösen az elnökséget bízta meg, hogy mihelyt az aláírások a szükségeslt összeget megközelítik, azok kidolgozása és szerkesztése iránt D i v a l d Adolf és Wagner Károly urakkal egyezkedni sziveskedjék.

— (A berlini francia követ neje.) Benedetti berlini francia követ neje nem csekély zavarba hozta a diplomatiai testület körébe tartozó hölgyvilágot. A követ neje ugyanis rabszolga-gyermeke, kit egy svéd diplomata a rabszolgapiacra vett meg, fölneveltette és

leányul fogadta. Most az a fontos kérdés tartja forrongásban az előkelő világ nőit? Elfogadható-e a követ neje, ki egykor rabszolgagyermek volt?

— „Veniam.” A hannoveri főrendőrgazgató nem régiben hivatalos körutát vala teendő és egyik alárendelt hivatalnokának, megérkezése fölött azt értesíteni akarván, ezt táviratoztta: „veniam 6 órákor 55 perccor.” A hivatalnok nem tudott latinul és hivatalos buzgalmában azt hitte, hogy „Veniam” valami híres rabló vagy forradalmár, kit el kell fognia. Összeszedi valamenyny emberét, a mondott időben körtülfogatja a pályaudvart, és már kocsirol kocsira vala Veniam urat kutató, midőn a megérkezett főrendőrgazgató fölvilágosította tévedéséről.

— (Gyapotpótlók.) Maillard és Bonneau gyárosok Lilleben kísérletet tettek a hiányzó gyapotot pótolni. Ugynevezett kínai fűvet (ortica nivea) hoztatván, a kerge alatt találtatott főnőanyagot fele részben gypottal vegyítették, s az így nyert fonat és szövet a tiszta gypotbólivel mind szépségre, mind tartóságra a versenyt kiállja, a mellett pedig ára 30 százalékkal olcsóbb a tiszta gypot szöveténél. A kínai fű — siani csalálynak is hívják — másfél, egész három méter magas, és Kínában terem. Azt tartják azonban, hogy déli, sőt nyugati Franciaországban is megterem. A kereskedelmi miniszter meg is rendelt nyomban bizonyos mennyiségű magot.

— A „Florida” kalózhajó. A „Florida” ismert amerikai szövetséges kalózhajó 61 napi után megérkezett Teneriffából Behiába, s ott gépeit ki volt javítandó, s vizet és élelmet bevéendő, mert a legénység már jóideje csak sózott hússal s átszűrűt tengervízzel élt. Az északamerikai konzul azt követelte, hogy a hajót be ne bocsássák a kikötőbe, hanem bűntessék meg, mert a brazilai vizeken Fernando de Noroncha sziget közelében egy északamerikai kereskedőhajót elégetett. A konzul azt a választ kapta, hogy a „Florida”-nak két nap fog engedtetni gépei kijavítására. A kikötőben volt a „Wassuche”-t amerikai hadigőzös, melynek fődezetén a „Florida” megérkezése óta rendkívüli élénkséget lehetett észrevenni. Tartván a két hajó közötti összefüggéstől, a kormányzó eluok, mint mondják, becsületszóra azon ígéretet vette az amerikai konzultól, hogy a kikötőben s általában a brazilai víz területén nem fog támadás történni a „Florida” ellen. Ez utóbbi azonban még a „Januaria”, brazilai vitorlaskorvet ágyú táván belől kötött ki. Hatodikán a „Florida” legénységének fele engedelmeket kapott a szárazra mehetni. Sokan ittasan tértek vissza, azok közül a kapitány nebulus tiszttel s mintegy 80 emberrel a 6 és 7 közötti éjt a szárazon töltte. Reggel 3½ órájában észrevette a „Florida” földézetén levő őrtiszt, hogy a „Wassuche”-t fölcsúdi borgonyait. Embereit a földézetre hívta, mi azonban igen nehezen ment, mert többnyire ittasak voltak. Azonban már néhány pillanat múlva megtámadta a „Florida”-t több fegyverrel telt bárka, maga a „Wassuche”-t a „Januaria” mellett sebesen elcsúszva, közelebb jött, s a „Florida” farának fordult. Egy kartácsöltékélőn eltűzelve, mely a „Florida” árbóczát is eltorl, azután a csáklázás kezdődött. A „Wassuche”-t embereit győge puskatűz fogadta, azonban ekkor fészekkel, késekkel revolverekkel dübös harc kezdődött ember ellen. A „Florida” földézetén mintegy 50 ember volt, s legnagyobb részben megöletett, 15 matróz a tengerbe ugrott, de csak négy volt képes közellevő hajókra menekülni. A többi tizenegyet a bárkákból agyonlőtték. Az őrtiszt lövést kapott mellben, s azután egy árbóczra fölakasztották. Egy más tiszt az utolsó pillanatban föbelőtte magát, egy harmadikkal törével a „Wassuche”-re rohan, s ott puskatűzzel agyonverik, miután hát ellenséget leszurtt. Midőn a véres tettek vége volt, rövid szünet állt be, azután borzasztó „hurrah” kiálás hallatszott a „Wassuche” földézetéről. E közben három brazilai hajó, „Paraenze” gőzös, „Januaria” korvet és „Rio de Contas” yacht elkezdett mozogni. A „Januaria” már mikor a „Wassuche”-t közeledett, fölcsúdlította, hogy horgonyt vessen. Most e fölcsúdlását nyolcz ágyúlóval kísérte, melyek mind a hajó törzsébe mentek, de felelet nélkül maradtak. Egy brazilai tisztok, ki azt követelte, hogy a „Wassuche”-t azonnal vessen horgonyt, ünnepélyesen meg lón ígérve, hogy a hajó rögtön elfoglalja előbbi állomási helyét. Azonban a „Wassuche”-t a „Floridát” kötelen húzva, mindig tovább ment. A brazilai hajók, melyek közül a „Paraenze” csak a viadal kezdetekor kezdett fűteni, utána eredt a merész szökevénynek, a ki már öt mérfölddel előbbre volt, hét óra tájban már jól megközelítették, midőn a „Florida” egyszer csak elereszti a kötelet, és saját gőzével kezd menni.

Nemsokára megállt a szél, s nem volt több remény, s ki amerikai hajót utólróni. A Behiában tartózkodó északamerikai konzul

este a „Wassuche”-re ment, s azzal elsőbbséget kért. A felingerült nép neki esett a konzul házának s letépte czimerét. Az új-yorki polgárság, mint tudva van, igen nagy díjt tűzött ki a rettegett kalózhajó elfogására, melyen bir szerint 20,000 dollár készpénznél több volt.

— (Bankjegy hamisítók pere.) F. hó 5-kén a hétszemélyes táblánál több hírhedt bankjegy hamisítvány-gyártó büntítve lett felülvizsgálva; minthogy a vizsgálati iratok több száz ívre terjednek, természetesen csak a tényállás rövid vázlatára s a hozott ítéletek közlésére szorítkozhatunk. Az első rendű vádlott Szakács Lajos, erdélyi születés, jelenleg 34 éves. Ez 1850-ben N. Enyeden iskoláit végezvén, több tanuló-társával 10 krajczárosokat készített; társai akkor elítéltek, ő azonban megszökött, s részint Magyarországon, részint Erdélyben lapangott, ez idő alatt többnemű bankjegyeket t. i. egyeseket, tízeseket, és százásokat metszett. 1859-ben Erdélyben Magyar-Cseztvén elfogatván, Marosvásárhelyre kísértetett, honnan ismét megszökött, s csak az év végével kerítették ismét kézre Nyiregyháza, midőn éppen egy öt forintos kímetszéssel foglalkozott. Az általa készített 1 forintosok igen szépek, az 5 és 100 forintosokkal azonban csak a metszésig haladt, s azokhoz a víznyomattal ellátott papír is készen találtatott. A vádak ellene bizonyosulván, az ítélettel számított 15 évi fogságra ítéltetett, mely ítélet a fém. tábla által is helybenhagyatott. A második vádlott nyiregyházi Kazimir Mihály, ki a fentebbié a hamisítványok készítésére helyet engedett s a kivitelre módot nyújtott. A k. tábla által eddigi fogságán felül még 4 évi ítéletet, ezen ítélet a fém. hétszemélyes tábla által is helyben hagyatván. A 3-dik és 4-dik vádlott Órás Domokos Pál és Gál József, az első m. cseztve, az utóbbi m. igen lakos; Szakácsnak a bankjegyek készítésében társai; az elsőnél kutatás alkalmával megtaláltak a bűnjelvények, s 1 forintos lemez, mely után a hamisítványok készültek. Mindkettőt a királyi tábla 6—6 évi ítélet, mely ítélet a hétszemélyes tábla is megerősíti. (S. ny.)

— Müller Ferenc, a ki, mint olvasóink tudják, Brigg meggyilkolása miatt halálra ítéltetett, mint Londonból táviratilag jelentik, (nov. 14-én) reggeli 8 órákor csakugyan kivégeztetett. Az utolsó óráiban vele volt német lelkész Cappel kijelenti, hogy Müller közvetlen a kivégzés előtt bevallotta bűnét s szavakkal: „En tettem.”

— Értesítés. A bukaresti magyar iparos egyet figyelemzetti az Erdélyből és Magyarhonból Bukarestbe szándékozó iparos ifjakat, hogy ideérkezvén keressék fel azonnal a Gorgáro utczában az egyet helyiséget, hol őszinte testvérekre fognak találni, kik az újonnan érkezettek tanácsosai és tettleg is képesek segíteni addig, míg maguknak alkalmazást találndnak. Az egyet megbízásából

Koos Ferenc,
elnök. *)

Nemzeti színház. Szerda, nov. 16-kán „Dunánál apó és fia utazása.” Operette Offenbachtól 3 felv. A czimszerepekben Ujfalusi és Dalnoki mint mások oly most is jók lettek volna, ha nem túloznak oly erősen; Szabó Pepi mint Pamella tetszett. Leokadia szerepét ezúttal Csányi Giza volt; jól énekelte, de játéka észrevehető volt az e szerepben szokatlansága; ezt mondhatjuk Barna Luiza énekeiről és játékaról is. Institoris, Tóthfalusi, Odrí az operette matadorai helyesen és jól vitték szerepeiket. Község nagy számmal.

Csütörtök, nov. 17-én: „Kunok.” Eredeti opera 4 felv., irta Császár György. A mai előadás észrevehető hádgattán folyt le, voltak azonban kiemelendő helyek is, mint Uzád és Margita dúsaja a második felvonásban, melyet ismételnők kellett és a harmadik felvonás quintette. Konfi Fáni (Miksa) szerepét elég jól énekelte, s nem számítva oda néhány kellemetlen torok hangját, melyeket valami különös módon összeszorított fogai közül ad ki, — meg vagyunk hangja és éneklésével elégedve. Fektér Andorásit éneklé. Község kevés számmal.

P. J.

POLITIKAI HÍREK.

Angolország. London, nov. 12. A „Times” következőleg jellemzi az amerikai háborút: „Az amerikaiak olyan háborút folytatnak, a melyet ezelőtt soha egy nép sem folytatott. Hadjárataik egyesítik magukban az ujkor hadjáratainak költséges voltát a barbár beütések mérszálásával. Grant úgy feoséri a vért, mint Atilla, s a pénzt, mint XIV. Lajos. Maga a nép oly nézeteket vall, a melyeket ha valaha táplált is, de legalább soha

sem mondott ki. Tudunkra soha egy nemzet sem mondotta a másikkal, s még kevésbé egy nemzeti párt a másikkal, hogy ha meg nem adja magát, halál lesz a sorsa minden élő tagjának. Az észak-amerikai államoknak pedig igen sok férfi leplezetlenül ezt a megsemmisítési politikát vallja.

Franciaország. Páris, nov. 12. A „Patrie” úgy hallja, hogy Oroszország már nem annyira hajlandó az oldenburi hgnek általa előidézett és támogatott igényei iránt, a mi az orosz trónörökös házassága következtében IX. Keresztély király iránt természetesen keletkezett tekinteteknek tulajdonítandó. Oroszország nem akarja még jobban megingatni a kopenhágai dynastiának a londoni jegyzőkönyvbe foglalt jogalapját, melyet úgy is eléggé megrendített a scandináv párt.

Egy nov. 14-ki sürgöny szerint Nigra legújabbán Drouynnel értekezett; mire Turinba egy oly sürgönyt küldött, mely a francia kabinettel való tökéletes egyetértést jelenti, Lamarmora sürgönyre vonatkozólag. Benedetti november végén megy Berlinbe. Humbert herceg valószínűleg meglátogatandja Nizzában az orosz császárnét. Később a császárné Florencebe s Nápolyba kirándulást akar tenni.

A „Patrie” a lengyel nemzeti kormányának egy kiáltványát teszi közzé, a lengyeleknek pápai szolgálatra toborzása ellen.

Olaszország. Turin, nov. 12. A képviselőház 10-i ülésében Ferrari tanár és hírneves történész a szeptemberi egyezményt oly világításban tinte fel, a mely újabb bizonyítékul szolgál arra, hogy e nevezetes okmányt hanyféleképp lehet értelmezni. Beszédéből a jellemzőbb helyek így hangzanak: „Ez az egyezmény nem csak Francia-, hanem Olaszország nevében is van kötve Róma ellen. Egy újabb tiltakozás a pápaság ellen; oly tiltakozás, a melyt a görög, a protestans az angol egyház örömmel gyanánt fognak üdvözölni. Arra szavazok, hogy költözzünk át Florencebe; onnan fog kezdődni az eszmék harcza Róma ellen.” Különös hatást tett beszédének az a része, a melyben a pápaság és a francia királyság helyreállítása közötti szűkségszerű összefüggésre mutatott, a mi bizonyosan Párisban is nagy benyomást teend.

A nov. 12-ki ülésben Lamarmora ezeket mondotta: „En a szeptemberi egyezményt, annak megkötése előtt ellenzettem, mivel Olaszországban belső összefutóküszektől féttem; de megváltoztattam véleményemet, midőn láttam, hogy Olaszországban mindenki komolyan veszi ama kötelezettségeket s érzelmeiket, melyek a legutóbbi sürgönyváltás alkalmából a parlamentben nyilvánultak. Mi kimondhattuk, hogy a minisiteriumnak leend hatalma, a szerződést életbeléptetni. Az egyezmény önköketértéséből, s az ország erkölcsi közreműködéséből eredt.” Szónok sajnálja hogy Franciaország szándékai gyanúsítva voltak. „En” ugymond „többiben közeledhettem a császárhoz; én őt 1852. óta hajlandónak találtam, Olaszországgal foglalkodni.” Erre ama kiittűnő szolgálatokra emlékeztet, a miket a császár Olaszországnak tett. „Lehet”, ugymond, „hogy a császár hajdan, mint közülünk is többen, késégeket táplált Olaszország egységének lehetősége iránt; de most, erőll meg vagyok győződve, ő abban a véleményben van, hogy az egység visszavonhatlan. Mi egyetlen lépést sem fogunk hátrafelé tenni, hanem eszélyesen s lassan, de megsztűnés nélkül előre fogunk haladni. A római kérdés megoldásának módjára vonatkozólag még most homályos nézetek uralkodnak. Nem rosz, hogy még elég időnk van. En nagy bizalmat helyezek a császárnak, a ki a római kérdést tökéletesen ismeri. Azt is hiszem, hogy ő Velence iránt segitend bennünket. En csak magán nézetem fejezem ki. Velencezre vonatkozólag lehetséges leend valamely megoldás. Azt hiszem, hogy az austria császár nézeteit e tekintetben újabb elhatározásokra lehetne jutni.” Szónok végül megújítja azt a kívánatát, hogy a kamra hagyja helybe az egyezményt. Beszédét számos tetszés nyilváníások követték.

Visconti Venosta volt külügyminisiternek táviratilag érintett beszéde terjedelmesebb ki vonatban így hangzik: A főváros változtatása tisztán belügy, még pedig politikai, s egy szersmind stratégiai tekintetéből történt. A kormány, miután erre elhatározta magát, e határozatot fölhasználta a római kérdésre vonatkozó alkudozásokban. Az egyezmény nem képezi ama kérdés megoldását. A pápaságnak egy nagy kísérletet kellend kiállania; sajtó életérejevel kellend élnie, ugyanazon feltételek alatt, mint a többi összes polgárosult kormányoknak. Hogy ez a nagy kísérlet teljes lehessen, erre nézve szükséges, hogy Olaszország loyaltással hajtsa végre az egyezményt. Ekkor annak eszathatlan eredményét az egész világ el fogja fogadni; mely átlátandja, hogy a pápaság függetlensége iránti biztosítékot nem annak világi hatalmában, hanem másutt kell fölállalni. Olaszországra nézve

diadal, a be nem avatkozás elvének a pápaságra alkalmazása, mivel annak egész történelme némileg a pápaság által előidézett beavatkozások történelme. Olasz- s Franciaország nem tudtak megegyezni a pápai területnek a francia csapatok által való részletes megszállása iránt. Szintugy nem lehetett elfogadni a kath. hatalmak collectiv garantíája iránti tervet sem. Ez minden terv közt a legroszabb lett volna, s a szeptemberi egyezménynek egyik legfőbb előnye abban áll, hogy azt lehetetlenné tevő. Korszerűtlen s meddő eljárás lenne, az egyezményt a jövőbeli eshetőségek szempontjából tanulmányozni. Az egyezmény a római kérdésnek nem megoldása. Az csak egy lépés ama megoldás felé: az ezt lehetővé s szükségessé teszi. A sept. 15-diki egyezmény nem köt meg bennünket ama pontok iránt, melyek magának az egyezménynek körén kívül maradtak. Szerintem annak jelentősége egészen megfelel ama magyarázatoknak, miket párisi követünk sept. 15-i s oct. 30-diki sürgönyeiben fejeztek ki. Olaszország föntartotta magának cselekvési szabadságát, a világi hatalom bukása esetére; az a jövőre nézve eléggé biztosnak ézi magát arra nézve, hogy ne legyen szűkséges függetlenségi áldozat által szerezni meg nagyobb biztonságát.

Az előbbi minisiterium, midőn az egyezmény megkötésére határozta el magát, a polgarisodás s haladás hatásában bizott, a római kérdés megoldására nézve. Elénk sajnálattal hallottam oly szavakat, mintha az olasz kormány közvetett eszközöket használhatna. Uram! Mi egy oly nagy kísérletre biztuk a dolgot, melynek teljesen s föltétlen loyaltással kellend eszközöztetnie. Ez a kísérlet megmutatandja, ha valjon a theocratikus mozdulatanság összeférthet-e a modern elvekkel. A francia megszállás sértette az olasz nemzeti érzelmeket, s csorbitotta politikánk függetlenségi jellemét. A sept. 15-ki egyezmény megfelel a királyság belső szükségének, s a szabadság politikájának; s közelebb visz bennünket a célhoz. E cél tekintetéből voltakint kénytelenek tetemes áldozatokat szabni Olaszországnak egy nemes részére.

Velencei tudósítók szerint a szabad csapatból, mely az udinei területen felkelési kísérletet tett, meg csak 15 egyén van, a többi önként feladta magát az ellenők kiküldött katonaságnak. Ez a 15 ember csaknem hozzáférhetlen sziklatökre menekült s a katonaság formazertien békerítve tartja őket, úgy hogy elvégre csak a megadás és éhenhalás között választhatnak. A Maggiore tónál mutatkozott csapat is csaknem egészen feloszlott s csak egyes romjai bolyonganak ide s tava.

Ugyan onnan írják, hogy Padua és Verona környékén közelebbről titkos fegyverraktárakat fedeztek fel, s nagy mennyiségű Orsinibombák kerültek a rendőrség kezei közé.

Rómából írják a „N. Pr. Ztg.”-nak: Rómából érkezett hivatalos tudósítások mind oda mennek ki, hogy Antonelli bírnok nagy bizalommal viseltetik a francia kabinet szándékai iránt, s mindenképp iparkodik megnyugtati azokat a bírnokokat, a kiknek nézeteik Franciaország ellen vannak irányulva. „Az a nyugodt méltóság, melylyel a pápai szék az eseményeket elvárja”, vala a napokban olvasható egy a bírnok által sugalmazott hírlapi cikkekben, éppen semmi sértőt sem tartalmaz a császárság irányában. Ha ez egyedül lépne a pápa elé, nem hallhatna egyebet áldó és hálás szavaknál; de ha az egyház esküdt ellensége, a pápai államok elrablója által kísértve jelenik meg, akkor Róma elfordul és hallgat. „Antonelli bírnok azt is megtudta akadályozni, hogy a pápa, a mint legelső szándéka volt, a bírnokokat egybe gyűjtse maga körül, s eladja nekik a dolgok állását. Semmi se fog történni, és nem fognak semmit, hivatalosan, mondani, a míg a turini parlament vitái be nem lesznek fejezve. IX. Pius azt mondta volna a francia követnek, hogy nem akarja tagadni, hogy a szeptemberi conventióban itt-ott jó is van.”

Németország. Hamburg, nov. 13. A bécsi „Presse”-nek jelentik: Az osztrák csapatoknak dél felé indulása ma kezdődött meg. A Nostitz, Piret és Dormus gyalog dandárok s a Liechtenstein huszárok a közelebbi nyolcz nap alatt fognak itt átvonulni. Gablenz altábornagy fűhadiszállása péntektől hétélig itt lesz s akkor a Piret (völ Gondrecourt) dandárral megy Bécs felé. Az összes csapatok Szászországon keresztül utaznak haza. A berlin-hamburgi vasutgázgatósággal kötött szerződés szerint, a hazamenő osztrák csapatoknak utolsó szállítmánya is el kell hogy innen induljon legfeljebb dec. 2-án. Egy dán futár a ratifikált békekötéssel ma délbe Lübeckbe érkezett s kedden Bécsben lesz.

Hamburg, nov. 10. A most uralkodó gróf Ferdinánd, családjának utolsó iradéka már 81 éves, s huzamos idő óta változó egészségi állapota a napokban oly roszra fordult, hogy az uralkodó gróf láthatólag közeledik a feloszláshoz. Halála után a Hessen-homburgi

*) Kértenek a lapok ezen értesítés átvételére.

